

**TURİZM DESTİNASYONU OLARAK GELİBOLU YARIMADASI
GZFT (SWOT) ANALİZİ¹**

SWOT ANALYSIS OF GALLIPOLI PENINSULA AS A TOURISM DESTINATION

**ГАЛИПОЛИЙСКИЙ ПОЛУОСТРОВ, КАК ДЕСТИНАЦИЯ ДЛЯ ТУРИЗМА
ПО ИТОГАМ АНАЛИЗОВ GZFT (SWOT)**

Mustafa BOZ*

ÖZ

Bu çalışma iki bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde; literatür taranarak Gelibolu Yarımadası'nın tarihi ve turistik değerleri incelenmiş, ilgili bazı bilimsel çalışmalara yer verilmiştir. Çalışmanın uygulama kısmını oluşturan, ikinci bölümde, nitel araştırma yöntemlerinden odak grup görüşmesi yöntemi ve beyin fırtınası tekniği kullanılarak, turizm destinasyonu olarak Gelibolu Yarımadasının, GZFT (SWOT) analizi yapılmış, çözüm önerileri geliştirilmeye çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Gelibolu yarımadası, Savaş alanları turizmi, SWOT analizi,

ABSTRACT

This study consists of two parts. In the first part, historical and touristic values of Gallipoli Peninsula were examined and some scientific studies were given by literature review. In the second part, a qualitative research was realised. SWOT analysis of Gallipoli Peninsula was made by focus group interview method and brain storming technique. Some recommendations were developed.

Key words: Gallipoli Peninsula, Battlefields tourism, SWOT analysis

АННОТАЦИЯ

Статья состоит из двух частей. В первой части, на основе соответствующей литературы, исследована история и туристические достопримечательности Галиполийского полуострова. Во второй части, на основе качественных методов, исследована целевая группа, Были применены методы мозгового штурма и был сделан GZFT (SWOT) анализ Галиполийского полуострова. Показаны пути для разрешения трудностей в сфере туризма этого края.

Ключевые слова: Галиполийский полуостров, посещение мест боевых сражений, SWOT анализ.

---

¹ DOI : 10.17498/kdeniz.0412

* Doç. Dr., Çanakkale 18 Mart Üniversitesi, Turizm Fakültesi, mboz@comu.edu.tr.

GİRİŞ

İstanbul ve Çanakkale Boğazları'nın Asya ve Avrupa kıtaları arasında iki yönlü köprü görevi görmesi ile Karadeniz'e çıkış yolu olması tarih boyunca birçok devletin yakın ilgisini çekmiştir. Birinci Dünya Savaşı içinde kara savaşları, dünyada eşine az rastlanır bir kahramanlık destanının yazıldığı ve Milli Mücadele ruhunun alevlendiği Gelibolu Yarımadası'nda yapılmıştır (Çanakkale Belediyesi, 2015).

Gelibolu yarımadası, Türk ordusunun büyük direnişinin ve zaferinin somut kanıtlarıyla dolu bir açık hava müzesi gibidir. Bu açık hava müzesinin gezilmesi, geçmişle bugün arasındaki ilişkiyi canlı hatıralar eşliğinde kurmakta, Gelibolu savaşlarının hangi boyutlarda bir mücadele olduğu, gözler önüne serilmektedir (Safi ve Akgül, 2007:34). Gelibolu gerek Türklerin gerekse Avustralyalılar ve Yeni Zelandalıların ulusal bilinçlerinin farkına varmaları açısından da büyük önem arz etmektedir (Benazus, 2007:9-14). Avustralya ve Yeni Zelanda'dan gelen askerler Çanakkale Savaşları'nı ulusal bilince kavuşmalarında en büyük aşamalardan birisi olarak gördüler (Akad, 2005:60).

Sekizbuçuk ay süren Çanakkale Deniz ve Gelibolu Yarımadası Kara Savaşları daracık bir toprak parçası üzerinde ve çok kötü arazi koşullarında, kimi zaman burun buruna, kimi zaman da göğüs, göğüse çok zor koşullarda başlamış ve devam etmiştir (Benazus, 2007:370). Türk direnişi ve kararlılığı karşısında, İngilizler sayı ve malzeme üstünlüklerine rağmen 1916 yılının Ocak ayında çekildiler. Bu çekilişi savaş aldatmaları kullanarak gizlediler ve çekilme esnasında kayıp vermeden gemilerine binmeyi başardılar. Bu mağrur İngiliz İmparatorluğu için büyük bir yenilgi, Balkan felaketinden yeni çıkmış Türkler için büyük bir zaferdi. Türk ordusu güvenini yeniden kazandı. Burada pekişen ve öne çıkan subay kuşağı Kurtuluş Savaşı'nı başarıya götüren lider kadroyu oluşturdu (Akad, 2005:56).

Çanakkale Savaşları, Türkiye için çok büyük insan kaybına yol açmıştır. Şehit sayısı tam olarak bilinmemekte, 50 bin ile 250 bin arasında kayıptan bahsedilmektedir (Ortaylı, 2011:55).

Osmanlı Genel Kurmayı Türk Ordusu kayıplarını şöyle vermektedir: Şehit: 55.127; Yaralı : 100.177; Kayıp : 10.067; Hastalıktan ölüm: 21.498; Hastalıktan terk : 64.440; Toplam : 251.309

İngiliz resmi kaynaklarına göre kayıplar: Katılan asker : 410.000; Ölü ve kayıp : 43.000; Yaralı : 72.000; Hasta : 90.000; Toplam: 205.000 (Benazus, 2007:369-370).

Gelibolu Yarımadası günümüzde, savaş alanları turizminde dünyanın en önemli yerlerinden birisidir.

Gelibolu yarımadası, tarihi ve doğal değerlerinin yanında, hüznün, keder, karanlık, savaş alanları turizmi gibi isimlerle anılan turizm çeşidi için dünya çapında özel bir konumda olması nedeniyle, büyük bir turizm potansiyeline sahiptir. Yerli ve yabancı birçok ziyaretçiyi bölgeye çekmektedir.

1. LİTERATÜR İNCELEMESİ

1.1. Savaş Alanları Turizmi

İngilizce alanyazında; dark tourism, thana tourism, grief tourism ve Türkçe alanyazında da hüznün turizmi, keder turizmi, karanlık turizm, savaş alanları turizmi gibi kavramlarla tanımlanmaya çalışılan bu özel ilgi turizmi türünü tam olarak tanımlamak zordur. Genel olarak; ölüm, acı, hüznün, yıkım unsurlarını içeren yerlere yapılan turistik ziyaret veya seyahatler olarak tanımlamak mümkün olabilir.

Seaton (1996:234). Ölümün herkesin paylaştığı bir miras olduğunu ve diğer her türlü mirastan daha uzun zamandır turizmin bir unsuru olduğunu belirtmektedir. Yerli ve yabancı alanyazında da kabul gördüğü üzere, Seaton (1996; 1999:131) hüzün turizminin farklı düzeyleri olduğunu vurgulamaktadır. Bunlar;

1. Ölümü izlemek için yapılan seyahatler (Roma döneminde gladyatör döğüşleri, halka açık idamlar veya infazlar)
2. Ölüm olan yerlere sonrasında yapılan seyahatler (örn; Auschwitz gibi Nazi kampları)
3. Savaş alanlarına, hapishanelere, mezarlıklara ve anıtlara yapılan seyahatler (örn; Gelibolu Yarımadası, Sinop Ceazevi, Alkadraz, şehitlikler)
4. Ölümlerle ilgili olayların yaşatıldığı yerlere yapılan seyahatler (örn; iç savaş canlandırmaları)
5. Ölümlerle ilgili kanıtların sergilendiği yerlere yapılan seyahatler (örn; müzeler)

1.2. Gelibolu Yarımadası'nın Tarihi ve Kültürel Değeri

Gelibolu Yarımadası, Çanakkale ili sınırları içinde Avrupa kıtasında yer almaktadır. Denizlerin kendine has akıntıları, az yükseltili, dik yamaçlı kıyıları, oya gibi işlenmiş girintili çıkıntılı koyları, uzun kumsalları ile yörenin ormanlık tepeleri ve vadileri gibi doğal güzelliklere sahiptir. Bunun yanında; 1973 yılında Milli Park ilan edilen, 33.490 hektarlık bir alana sahip Gelibolu Yarımadası Tarihi Milli Parkı, Türk Şehitlik ve Anıtları, Yabancı Mezarlık ve Anıtları, Savaş Kalıntıları (Tabyalar, silahlar, siperler, batıklar), Arkeolojik ve Tarihi Sitler, Müzeler ile bir açık hava müzesini andırmaktadır. Gelibolu Yarımadası Tarihi Milli Park sınırları dahilinde 1 İlçe (Eceabat) ile 8 köy bulunmaktadır (Çanakkale İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2015A; Çanakkale Belediyesi, 2015).

Ziyaret edilebilecek alanlardan bazıları aşağıdaki gibi sıralanabilir (Sellars, 2005:52; Konyar, 2008; Kepez Belediyesi, 2013; Atlas Tarih, 2011; Kara, 2005; Çanakkale il Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2015A; Çanakkale Belediyesi, 2015; Doğal Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü, 2015; ARKİV, 2015; Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü, 2015; Gallipoli, 2015; Çanakkale il Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2015B).

Çanakkale Destanı Tanıtım Merkezi: Haziran 2012 tarihinde Kabatepe mevkiinde açılan merkez, Çanakkale savaşlarının önemini ve tarihsel anısını canlı tutmak amacıyla anıtsal bir yapı olarak kurgulanmıştır. 11 canlandırma odası, 147 kişilik bir konferans salonu ve Çanakkale Savaşları malzemelerinden oluşan bir müze bulunmaktadır.

Seddülbahir: Osmanlı Donanması'nın Rusya'nın Karadeniz kıyılarını bombalamasına cevap olarak 8 İngiliz ve Fransız kruvazörü Boğaz'ın giriş kısmında yer alan Seddülbahir'i bombalamıştır. Bombalamalar cephaneliğin patlamasına yol açmış, patlama sonucu 86 askerimiz şehit olmuştur. Bu şehitlerimiz Çanakkale Savaşları'nda verilen ilk şehitlerdir. Yörede ilk çıkarmanın yapıldığı Ertuğrul Koyu, Seddülbahir Kalesi, İlk Şehitler Anıtı; Yahya Çavuş Anıtı, Seddülbahir Cephane Şehitliği, Deniz Feneri, Helles Anıtı bulunmaktadır.

Kilitbahir (Deniz kilidi): Çanakkale'nin tam karşısında ve boğazın en dar yerinde bulunmaktadır. Fatih Sultan Mehmet tarafından Bizans'ı kuşatma hazırlıkları sırasında, Bizans'a yardım için gelebilecek Latin donanmasını engellemek amacıyla inşa ettirilmiştir. Namazgah Tabyası, Rumeli Mecidiye Tabyası ve Seyit Onbaşı Anıtı bu bölgede yer almaktadır.

Şehitler Abidesi: Çanakkale Boğazı'nın Anadolu yakası da dahil çok geniş bir alandan görülebilen Şehitler Abidesi, antik Elailous kentinin bulunduğu alanda yer almaktadır.

Savaş boyunca şehit olan Türk askerleri anısına yapılmış 41,70 metre boyunda büyük bir abidedir.

Mehmetçiğe Saygı Anıtı: Kabatepe'ye giderken Conkbayırı levhasından sola dönünce 2 km sonra Mehmetçiğe Saygı anıtına ulaşılabilir. Kuzeye doğru devam edildiğinde Kanlısirt Yazıtı, ardından Yeni Zelandalılar için yapılan Lone Pine (Yalnız Çam) anıtı ziyaret edilebilir.

57. Alay Şehitliği: Atatürk'ün 57. Alaya verdiği emir şöyleydi "Ben size taarruzu emretmiyorum, ölmeyi emrediyorum. Bu ölünceye kadar geçecek zaman zarfında yerimize başka kuvvetler ve kumandanlar kaim olabilir". Emri alan 57. Alay'ın erinden komutanına kadar tamamı şehit olmuştur. Şehitliğin biraz ilerisinde En Yaşlı Gazi Heykeli ile Mehmet Çavuş Anıtı görülmektedir.

Conkbayırı – Atatürk Zafer Anıtı: Conk Bayırı'nın kuzey bölümü Mustafa Kemal'in bir hücum sırasında göğsüne isabet eden şarapnel parçasından cebindeki saat sayesinde yara almadan kurtulduğu yerdir. Bu anıtın yakınında, 952 Yeni Zelandalı askerin anısında dikilen Yeni Zelanda Anıtı bulunmaktadır.

Anzak Koyu: Anzakların çıkarma yapmaya çalıştığı ve büyük kayıplar verilen koydur. Türkiye Bakanlar Kurulu kararı ile buraya Anzak Koyu adı verilmiştir. Bir nişane olarak Avustralya'nın Melbourne kentinde de bir Atatürk Parkı yapılmıştır. Her yıl, 25 Nisan'da, şafak sökmeden önce binlerce Avustralyalı, Yeni Zelandalı ve Türk, Gelibolu Yarımadası'nın Ege kıyısında Anzakların çıkartma yaptıkları koyda toplanmaktadır. Şafak törenleri, hangi taraftan olursa olsun, savaşta yaşamını yitiren tüm askerlerin gösterdiği fedakarlığı onurlandırmak ve Çanakkale Savaşı'nın Avustralya, Türkiye ve Yeni Zelanda'nın kimliğini nasıl etkilediğini anlamak için yapılmaktadır.

Gelibolu Tarihe Saygı Projesi: Gelibolu Yarımadası'nın doğal dokusunu koruyarak, çağdaş bir görünüme kavuşması için Şubat 2006'da başlatılan Opet Tarihe Saygı Projesi ile Gelibolu Yarımadası'ndaki Eceabat ilçesinde ve milli park sınırları içindeki tüm köylerde çalışmalar yapılmıştır. Alçıtepe, Seddülbahir, Bigalı, Kilitbahir, Behramlı, Kocadere, Büyük ve Küçük Anafarta köyleri ile Eceabat ilçesinde anıtlar, müzeler, kültür merkezleri ve pek çok rehabilitasyon çalışması tamamlanmıştır. 2008 yılında Eceabat sahilinde Tarihe Saygı Parkı'nın açılışı gerçekleştirilmiştir.

Gelibolu İlçesi : Tarihi Gelibolu Yarımadası yanında Gelibolu ilçe merkezi de tarihi ve kültürel özellikleri ile turizm çekim merkezidir. İyi ve güzel şehir anlamına gelen Gallipolis adıyla anılan Gelibolu'nun tarihte ilk kez Hitit İmparatorluğu'nun M.Ö.12.yüzyılda parçalanmasından sonra, Frigler ve onları izleyen Lidyalılar'ın araya geçişleri sırasında önem kazandığı görülmektedir. Sırasıyla Persler, Spartalılar, Makedonyalılar, Bergamalılar, Romalılar, Hun İmparatorluğu ve Bizans İmparatorluğu'nun yönetiminde kalan Gelibolu, 1354 yılında Gazi Süleyman Paşa tarafından fethedilmiştir. 1366 yılında yeniden Bizans'ın eline geçen Gelibolu, Osmanlı Padişahı I.Murad tarafından 1367 yılında ikinci kez Osmanlı topraklarına katılmıştır. Antik dönemde inşa edilen ve I.Justinianus tarafından onarılan Gelibolu Kalesi, I.Murad döneminde yapılan Ulu Camii (Hüdavendigar Camii), konusunda en görkemlisi kabul edilen Azebler Namazgahı, 400 yılı aşkın süredir ayakta kalmayı başaran ve tarihe ışık tutan Türkiye'nin en büyük Mevlevihanesi, 2. Murad döneminden Yazıcıoğlu Camii ve Sofca Halil Paşa Mescidi, Ahmet Bican, Sarıca Paşa, Yazıcıoğlu Türbeleri, Kasaboğlu Ali Bey ve Sarıca Paşa Hamamı, Bolayır Gazi Süleyman Paşa Camii ve Türbesi, Bayraklı Dede Türbesi, Namık Kemal'in Mezarı ilçenin belli başlı tarihi eserleridir. Türk denizcilik tarihinin en önemli isimlerinden "Kitab-ı Bahriye" günümüzde de önemini ve gizemini koruyan "Dünya Haritası" eserlerinin sahibi Piri

Reis'de Bizans devrinden beri önemli bir deniz üssü olan Gelibolu'da doğmuştur (Balık ve Karaalioglu, 2013:4).

1.3. Gelibolu Yarımadası İlgili Alanyazın

Tarihi Gelibolu Yarımadasını turizm açısından inceleyen ve değerlendiren bazı çalışmalar aşağıdaki gibidir.

Pamuk Bilgiç (2005), “Gelibolu Yarımadasında Turizmin Gelişimi” başlıklı yüksek lisans tezinde, yarımadanın deniz turizmi yanında sahip olduğu zengin tarihi ve kültürel çekicilikler sayesinde, tüm dünya tarafından tanınan bir cazibe merkezi olduğunu, yerli ve yabancı turistlerin ilgi odağı olma yolunda hızla ilerlediğini belirterek, yarımada da turizme yönelik yatırımlar yapılırken bölgenin doğal yapısının bozulmamasına, tarihsel dokusunun zarar görmemesine çalışılması gerektiğini vurgulamaktadır.

Baba (2006), “Gelibolu Yarımadası Tarihi Milli Parkı'nda Çevre Sorunları Ve Sorunların Giderilmesi İçin Çevre Yönetim Sistemi” başlıklı yüksek lisans tezinde, Gelibolu Yarımadası, Tarihi Milli Parkı'nda ziyaret yoğunluğu ile birlikte yaşanan çevre sorunlarını ele almıştır. Çevre yönetim sistemi kapsamında, Gelibolu Yarımadası Tarihi Milli Parkı için belirlenen hedefin “milli parkın doğal ve tarihi değerlerinin çevre ile ilgili oluşturulmuş ulusal ve uluslararası politika ve amaçlar ile güvence altına alınması ve turizm faaliyetlerinin çevreye saygılı olacak şekilde devam ettirilmesi gerekir” olması gerektiği sonucuna ulaşmıştır.

Akpınar (2007), “Türkiye'nin Dünya Mirası Listesi'ndeki Yeri Ve Yeni Bir Aday Önerisi” başlıklı çalışmada, Gelibolu Yarımadası Tarihi Milli Parkı'nın kültür varlıkları incelenmiştir. Çanakkale Savaşı'na sahne olan millî parkın; doğal ortamı, savaş kalıntıları, mezarlıkları, anıtları, kitâbeleri, savaş öncesi dönemlerden kalma tarihi yapıları ve özellikle de misyonu ile özgün bir kültür varlığımız olduğu, dolayısıyla millî parkın dünya mirası listesine alınmasının gerek ülkemiz, gerekse insanlık için büyük bir kazanç olacağı sonucuna ulaşılmıştır.

Atay (2008), “Alan Kılavuzluğunun Çanakkale İli'ndeki Uygulaması ve İlgili Turizm Mevzuatı Açısından Değerlendirilmesi” başlıklı çalışmada, alan kılavuzluğunun ortaya çıkışını ve ilgili yasal düzenlemeyi ortaya koyduktan sonra, Çanakkale'deki alan kılavuzluğu uygulamasını, alan kılavuzluğuna ilişkin yasal düzenleme ve turist rehberliğine ilişkin mevzuat kapsamında tartışmaya açmaktadır.

Yaşar ve Şeremet (2008), “Türkiye'de Milli Park Eğitimi Ve Milli Park Eğitimi İlişkin Bir Araştırma: Gelibolu Yarımadası Tarihi Milli Parkı” başlıklı çalışmalarında, milli park ziyaretçilerinin Milli park eğitimi bakımından gerekli bilinç, tutum ve davranışa sahip olmadıkları sonucuna varmışlardır.

Aliağaoğlu (2008), “Savaş Alanları Turizmi İçin Tipik Bir Yer: Gelibolu Yarımadası Tarihi Milli Parkı” başlıklı çalışmada, Gelibolu Yarımadası Tarihi Milli Parkı'nın, vatan sevgisi, çerçeveleme ve mekanik çoğaltma nedeniyle önem kazandığını, savaşın olumsuz koşulları ve bu koşullarda elde edilen başarılar nedeniyle ön plana çıktığını belirtmektedir.

Atay ve Yeşildağ (2010), “Savaş Alanlarında Turizm Etkinlikleri” başlıklı çalışmalarında, birçok önemli olaya sahne olmuş Gelibolu Yarımadası savaş alanlarının, çeşitli nedenler ve motivasyonlar ile milyonlarca insan tarafından ziyaret edildiğini, savaş alanlarının hükümetlerin, sivil toplum kuruluşları, çeşitli vakıf ve derneklerin çabaları ile birçok turizm etkinliğine sahne olduğunu vurgulamaktadırlar.

Yeşildağ (2010), “Savaş alanları turizmi : Gelibolu Yarımadası Tarihi Milli Parkı Örneği” başlıklı yüksek lisans tezinde, Gelibolu Yarımadası Tarihi Milli Parkı ve park

içerisindeki savaş alanları üzerine odaklanmış, yarımada'yı ziyaret edenlerle yaptığı araştırmada, ziyaretçilerin Gelibolu Yarımadası Tarihi Milli Parkı'nı ziyaretlerinin ana sebeplerinin; Çanakkale Savaşı'nı anlamak, Çanakkale Şehitleri'ne saygı göstermek ve manevi nedenler olduğunu tespit etmiştir.

Sağlık, Sağlık ve Kelkit (2014), "Bisiklet Turizmi Açısından Gelibolu Yarımadası Tarihi Milli Parkı'nın İncelenmesi" başlıklı çalışmalarında, doğal güzelliğinin yanı sıra, tarihi değerleri de içermesi açısından yarımada'nın bisiklet turizmine elverişli olduğunu vurgulayarak, bisiklet turizminin ulusal ve uluslararası turizm hareketliliğini sağlayacak şekilde alanın tekrar düzenlenmesine yönelik öneriler getirmektedirler.

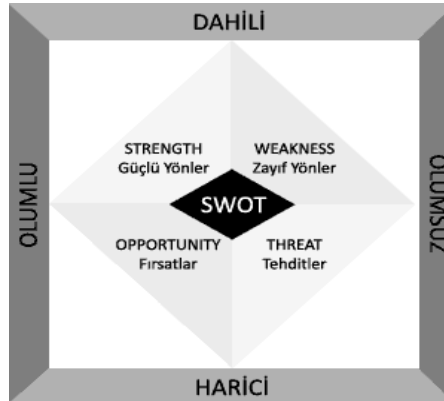
Sınmaz Sönmez (2015), "Çanakkale Savaşları'nı Anma ve Kutlama Etkinlikleri (1916-1938)" başlıklı çalışmada, Çanakkale şehitlerini anma törenleri ve zaferi kutlama etkinliklerinin niteliklerini, arşiv belgeleri ve dönemin basını aracılığıyla inceleyerek, Çanakkale Zaferi'nin Osmanlı kamuoyundaki yansımaları ve Cumhuriyet döneminde toplumdaki Çanakkale algısını ortaya koymayı amaçlamıştır.

Ilgar (2015), "Mabetleşen Bir Mekân: Gelibolu Yarımadası Tarihi Savaş Alanları Turizmi" başlıklı çalışmada Gelibolu Yarımadası tarihi alanlarının keder turizmi bakımından çok güçlü çekim potansiyeline sahip bir turizm alanı olduğunu belirterek, Gelibolu hacısı, Norfolk alayı bulut olayı (tarih gerçekleri ya da mistik ifade) gibi materyallerin turizmde kullanılmasını önermektedir.

2. UYGULAMA

2.1. Araştırmanın Amacı, Araştırmanın Modeli, Evren Ve Örneklem, Kullanılan Ölçme Aracı

Gelibolu Yarımadası sadece turizm değerleri açısından değil, Türkiye'nin milli mücadele ruhunun geliştiği, Cumhuriyeti'nin kurulmasına öncülük olan, dünya tarihinin değişmesine vesile olan, binlerce şehidin verildiği topraklar olarak gelecek nesillere de yol gösterebilecek, Türkiye ve dünya tarihi açısından çok önemli bir bölgedir. Bölgenin tarihi ve kültürel değerlerinin korunup geliştirilmesi, turizm destinasyonu olarak, gelişen ve çeşitlenen rakip destinasyonlar karşısında rekabet avantajı sağlanabilmesi için Gelibolu yarımadasının temel özellikleri, güçlü ve zayıf yönleri belirlenmeli ve değerlendirilmelidir. GZFT analizi, bu durumda kullanılacak etkin teknik olarak karşımıza çıkmaktadır (Tablo 1).

Şekil 1. GZFT (SWOT) Analizi

Stratejik yönetimin temel süreçlerinden birisi olan GZFT (SWOT) Analizi, incelenen kuruluşun, destinasyonun, tekniğin, sürecin veya durumun iç ve dış çevresinin değerlendirilmesinde kullanılan yaygın bir analiz tekniğidir. Genellikle, İngilizce “strenghts (güçlü yanlar), weaknesses (zayıf yanlar yanlar), opportunities (fırsatlar), threats (tehditler)” kelimelerinin ilk harfleri esas alınarak adlandırılmaktadır. GZFT Analizi; güçlü özelliklerden daha fazla yararlanmayı sağlayacak veya zayıf yönleri güçlendirerek, güçlü özellikleri arttıracak, çevredeki gelişmelerden doğan fırsatlardan maksimum düzeyde yararlanıp, içsel ve dışsal tehditleri minimize edecek stratejilerin belirlenmesinde kullanılmaktadır (Büyükalaca ve Gül, 2009:5; Çoban ve Karakaya, 347-348).

Çalışmanın uygulama bölümünde, ulaşılmak istenen sonuca en uygun olduğu kabul edilen, nitel araştırma yöntemlerinden odak grup görüşme yöntemi ve GZFT analizinde kullanılan beyin fırtınası tekniğinden yararlanılmıştır. Odak grup görüşmelerinde sorulara verilen yanıtlar, gruptaki bireylerin birbirleriyle etkileşimleri sonucunu oluşturur. Gruptan bir bireyin sorulara verdiği cevapların diğer bireyler tarafından duyulması, onlara, kendi düşüncelerini verilen bu cevaplar çerçevesinde oluşturma fırsatı vermektedir. Yani grup dinamikleri sorulara verilen cevapların kapsamını ve derinliğini etkileyen önemli bir etken olmaktadır. Odak grup görüşmelerinin bu özelliği, aynı zamanda bu tür görüşmelerin zengin bir veri seti oluşturmaya yardımcı olması açısından da önemlidir. Bireysel görüşmelerde akla gelmeyecek bazı konular, grup görüşmelerinde diğer bireylerin açıklamaları çerçevesinde akla gelebilmekte ve ek yorumda bulunmak mümkün olabilmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2011:151). Çalışmada ayrıca, beyin fırtınası tekniğinden faydalanılmıştır. Beyin fırtınası, sorunların tespit edilmesi ve çözümlerinin ortaya konulmasında kısa bir zaman aralığı içerisinde bir çalışma grubunun düşünce güçlerini birleştirerek mümkün olduğunca çok sayıda kolektif fikir üretimi amacıyla kullanılan demokratik ve katılımcı bir çalışma tekniğidir Kansız ve diğ., 2008.:6).

Araştırmanın evrenini Gelibolu Yarımadasında faaliyet gösteren, bölge konusunda bilgili, deneyimli, bölge ile ilgili çalışmalar yürüten belediye, kaymakamlık, muhtarlık, turizm ve ilgili yerel işletmeler ile devlet kurumları, STK’lar gibi paydaş temsilcileri oluşturmaktadır. Uygulama iki aşamada gerçekleştirilmiştir. İlk aşamada, yukarıdaki özelliklere sahip kurum ve işletme temsilcilerinin isim ve adresleri tespit edilmiş, hazırlanan form gönderilerek, Gelibolu Yarımadası ile ilgili güçlü ve zayıf yönlerin, fırsat ve tehditlerin posta veya e-posta yolu ile bildirilmesi istenmiştir. İkinci aşamada, ilgili kişi ve paydaş temsilcileri davet edilerek, 30 Nisan 2013 tarihinde düzenlenen, Çanakkale Turizm Çalıştay’ı öncesi odak grup toplantısı gerçekleştirilmiştir. Odak grup toplantısına davet edilen 21 temsilcinin 11 tanesi katılmıştır. Toplantıya katılım sayısı odak grup görüşmeleri ve beyin fırtınası tekniğinin uygulanabilmesi için son derece uygundur. Toplantıda ilk aşamada elde edilen veriler ışığında başlatılmış, ve beyin fırtınası tekniğinin gerektirdiği yöntemler izlenerek, Gelibolu Yarımadası’nın GZFT analizi yapılmış, tespit edilen zayıf yönler ve tehditler için kısa, orta ve uzun dönemler için çözüm önerileri geliştirilmiştir.

2.2. Bulgular

Gelibolu Yarımadası GZFT Analizi

Güçlü Yönler:

Çanakkale savaşlarının yaşandığı yer olması nedeniyle:

- Tarihi öneme sahip olması, Savaş kalıntılarının varlığı, Çanakkale savaşlarının yıldönümü programlarının dünya basınında yer alması,

- Tarihsel bağları nedeniyle özellikle Avustralyalı, Yeni Zelandalı ve tarihe meraklı yabancı turistlerin ilgisini çekmesi,

- Yurtiçinden ziyaretçilerin artan ilgisi dolayısıyla her yıl ziyaretçi sayısının artması,

✓ Yerleşim ve yakın çevresinin barındırdığı zengin manzara ve seyir noktalarının bulunması,

✓ Yaban hayatı ve yaşam alanlarının varlığı,

✓ Bitki örtüsü çeşitliliği,

✓ Yöresel ürünler ve el sanatları,

✓ Misafirperver, hoşgörülü yerel insan kaynağı,

✓ Bozulmamış doğal çevre.

Zayıf Yönler:

✓ Yönetimin çok başlı olması, yetki tartışması; Orman ve Su Bakanlığı, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Millî Savunma Bakanlığı, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Dış İşleri Bakanlığı, Bakanlıklara bağlı çeşitli kurum ve kuruluşlar, yerel yönetimler vs.

✓ Yapılan yatırımların proje bazlı ve planlı olmaması,

✓ Bölgeye yönelik tanıtımın yetersizliği,

✓ Tanıtım Merkezinin amacı dışında kullanılması. Yemek merkezine dönüşmesi,

✓ Altyapıdaki eksiklikler:

- Katı atıkların katı atık dönüşüm tesisine ulaştırılmaması,

- Kamu tesislerinde arıtma tesislerinin bulunmaması; Tarihi yarımada içine yer alan köyler, Kabatepe Orman Kampı, Tanıtım Merkezi vs.

- Tanıtım levhalarının belirgin olmaması, bazı levhaların yanlış bilgi içermesi,

- Tuvalet imkânlarının yetersiz olması

- Engelli ziyaretçilere engelsiz alanların olmaması

- Uzun devreli ana plan ve alt planlarının sonuca bağlanamaması; Hayvancılık, elektrik, el sanatları, bağcılık vs.

- Su kaynaklarının yetersiz olması.

✓ Gelibolu ilçesinde nitelikli konaklama tesislerinin yetersiz olması ve yiyecek içecek imkanlarının yetersiz olup ihtiyaçlara cevap verememesi,

✓ Yöredeki el sanatlarının ve çeşitli geleneksel ürünlerin tanıtım eksikliği; Gelibolu sardalyesi, Mevlevi tatlısı, peynir helvası vs.

✓ Kültür turizmine yönelik bilgi ve bilinç yetersizliği,

✓ Kültür turizm etkinlikleri için eğitimli kalifiye eleman yetersizliği,

✓ Sektör çalışanlarının yabancı dil bilgisinin yetersizliği.

✓ Bölgenin planlı bir yapıya sahip olmaması sonucu araç ve yaya trafiğinin iç içe girmesi,

✓ Düzenli olarak çevre düzenlemelerinin takip edilmemesi; gerekli bakım ve onarımların yapılmaması

- ✓ Turizmin tüm yıla yayılamaması. Pazarlama ve ürün çeşitlendirme eksikliği,
- ✓ Çanakkale'nin kendi başına bir destinasyon olamaması,
- ✓ Ulaşımın yeterli olmaması

Fırsatlar:

- ✓ Yöre halkının kültür turizmi faaliyetlerine katılım göstermeye istekli olması,
- ✓ Koruma ve restorasyon çalışmaları ile uygun hale getirilebilecek yörenin kültürel ve doğal dokusu,
- ✓ Yöre ve çevresinin organik tarım ve iyi tarım ürünlerine yönelik artan tüketici talebi,
- ✓ Sanayinin olmaması nedeniyle turizmin gelişmeye açık olması
- ✓ Deniz turizmine uygun alanların fazla olması; Plaj, sörf, dalış, yelken, olta balıkçılığı, yat turizmi vs.
- ✓ Gelibolu merkezli tarih, kültür ve inanç turizminin geliştirilebilir olması; Mevlevihane, Piri Reis, Rus anıtı vs.
- ✓ Efsane turizminin geliştirilebilir olması; Hero ve Leandros efsanesi vs.
- ✓ Yeni antik kentlerin ortaya çıkartılması; Madytos gibi..
- ✓ Alternatif turizm çeşitlerini geliştirme imkanları; Trekking, bisiklet, rüzgar sörfü, dalış vs.
- ✓ Arap coğrafyasından gelen turistlerinde bölgeye çekilmesi

Tehditler:

- ✓ Planlama yapılmadan gerçekleştirilecek turizm faaliyetleri ile alanın doğal yapısının bozulma riskinin olması,
- ✓ Çevre kirliliği, gelişigüzel bırakılan atık maddeler,
- ✓ Kontrolsüz ve yasalara uygun olmadan yapılan gezi turları sonucunda meydana gelen çevre bozulmaları,
- ✓ Yarımada üzerinde her geçen gün sembolik bir anıt ve şehitlik yapılması,
- ✓ Gelen ziyaretçilerin ehliyetsiz, yetkisiz kişilerce yanlış bir şekilde bilgilendirilmesi; Alan kılavuzu problemi,
- ✓ Yarımada panayır alanı gibi görülmesi ve buna müsaade edilmesi,
- ✓ Taşıma kapasitesinden fazla grubun aynı gün içinde savaş alanlarında yaptıkları tahribat,
- ✓ Hediyelik eşyaların yöreye özgü olmaması ve niteliksiz olması.
- ✓ Başiboş hayvanların ziyaretçileri tehdit etmesi,
- ✓ Şehitlik ziyaretlerinin amacına uygun yapılmaması.
- ✓ Yarımada bölgesinde ağır sanayiye izin verilmesi; Tersane izni termik santral vb.

2.3. Çözüm Önerileri

Sürdürülebilir turizm anlayışı ile planlama, her türlü iş ve işlem için işin uzmanına danışılması ve işin ilgililerine yaptırılması, denetlenmesi gerekmektedir.

SWOT analizi hazırlanırken üzerinde durulan zayıf yönler ve tehditler için aşağıda belirtilen çözüm önerileri sunulmaktadır.

Kısa Vade:

- ✓ Gerekli hukuki altyapının oluşturulması; yetki karmaşasının önlenmesi, bütçelerin proje bazında verilmesi gibi.
- ✓ Engelli turistler için engelsiz alan oluşturulması,
- ✓ Çevre temizliği için uyarıcı levhaların bulundurulması, çöp kutularının güzergah üzerine konulması ve düzenli olarak toplanması,
- ✓ Gelen ziyaretçilerin çöp toplama ve çevreyi kirletmemesi konusunda bilgilendirilmesi,
- ✓ Rehberlik hizmeti verenlerin profesyonel rehberler olması, anlatım birliği sağlanması,
- ✓ Yöredeki el sanatlarının ve çeşitli geleneksel ürünlerin tanıtılması,
- ✓ 2015 yılı 100. yıl etkinliklerinin planlanması ve uygulamaya geçilmesi
- ✓ Hediyeelik eşya stantlarının köy yerleşim alanlarına veya oluşturulacak uygun alanlara alınması ve standartlar getirilmesi,
- ✓ Şehitliklerde bulunan bilgilendirme panolarının düzeltilmesi.

Orta Vade:

- ✓ Ulaşım olanaklarının çeşitlendirilmesi,
- ✓ Bölge halkına ve turizm çalışanlarına eğitim verilmesi,
- ✓ Esnaf ve halkın bilinçlendirilmesi, mevcut tesislerin iyileştirilmesi
- ✓ Kilye ana tanıtım merkezinin ana yönetim merkezi olması,
- ✓ Taşıma kapasitesine uygun olarak tarihi yarımadanın gruplar için randevu sistemiyle gezilmesi.
- ✓ Turizm teşviklerinin genişletilmesi, yarımada özel teşvikler getirilmesi
- ✓ Bölgede kazanılan resmi gelirlerin bölgede kalması; yörenin geliştirilmesi ve kalkınması için kullanılması.

Uzun Vade:

- ✓ Gerçek şehitliklerin mimari bir norma, bütünlüğe kavuşturulması,
- ✓ Nitelikli ve yöreye özgü konaklama tesislerinin yapılması,
- ✓ Çanakkale ilinin başlı başına bir destinasyon haline gelerek kalış süresinin uzatılması,
- ✓ Bölgenin açık hava müzesi haline getirilmesi.
- ✓ Savaş alanlarının orijinal haline uygun olarak düzenlenmesi, korunması ve yaşanır hale getirilmesi.

SONUÇ

İlsay ve Doğdubay'ın (2015) nitel araştırma yöntemlerinden döküman inceleme yöntemi kullanılarak, ikincil veri ve bilgi kaynaklarını incelemeleri sonucunda, GZFT

Analizi Tekniği kullanılarak, Çanakkale yöresinin hüzün turizmi potansiyelini inceledikleri çalışma ile çalışmamız arasında bazı ortak noktalara vurgu yapıldığı görülmüştür.

Gelibolu tarih yarımadasında, Orman ve Su Bakanlığı, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Milli Savunma Bakanlığı, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Dış İşleri Bakanlığı, yerel yönetimler gibi farklı kurum ve kuruluşların söz ve yetki sahibi olmaları, aralarında yeterli ve uyumlu çalışmanın olmaması, bölge yönetimin çok başlı olması ve yetki tartışmaları bölgede ortaya çıkan sorunların en büyük nedeni olarak görülmektedir. Bu sakıncayı ortadan kaldırabilmek amacı ile Gelibolu Milli Parkı'nın yerine, alanın statüsü değiştirilerek, 19/06/2014 tarihinde kabul edilen 6546 sayılı kanun ile Çanakkale Savaşları Gelibolu Tarihi Alan Başkanlığı kurulmuş bulunmaktadır. Bu Kanunun amacı; “Çanakkale deniz ve kara savaşlarının meydana geldiği Çanakkale Savaşları Gelibolu Tarihi Alanının tarihi, kültürel ve manevi değerleri ile doğal dokusunun korunması, yaşatılması, geliştirilmesi, tanıtılması, gelecek kuşaklara aktarılması ve yönetimini sağlamak üzere Çanakkale Savaşları Gelibolu Tarihi Alan Başkanlığının kurulması ile görev ve yetkilerini düzenlemektir.” olarak saptanmıştır. Gelibolu yarımadası sadece savaş alanları turizminde değil, kültür, gastronomi, deniz sporları, yürüyüş, bisiklet, sualtı gibi alternatif turizm faaliyetlerinde de büyük bir potansiyele de sahiptir. Çanakkale Savaşları Gelibolu Tarihi Alan Başkanlığı'nın gayretli çabaları diğer merkezi ve yerel yönetimlerin, yerel halkın, yerel işletmelerin ve diğer paydaşların destekleri ile bölgenin turizmde hedeflediği yere gelebilmesi mümkün olacaktır.

KAYNAKÇA

- AKAD, M. T. (2005). Savaş ve Onur Gelibolu. *National Geographic Türkiye*, Nisan 2005, 48-60.
- AKPINAR, Erdal (2007). Türkiye'nin Dünya Mirası Listesi'ndeki Yeri ve Yeni Bir Aday Önerisi. *Erzincan Eğitim Fakültesi Dergisi*, Cilt-Sayı: 9-1 Yıl: 2007.
- ALİAĞAOĞLU, Alpaslan (2008). Savaş Alanları Turizmi İçin Tipik Bir Yer: Gelibolu Yarımadası Tarihi Milli Parkı. *Milli Folklor*, 2008, Yıl 20, Sayı 78.
- ARKİV (2015). Gelibolu Yarımadası Tarihi Milli Parkı Kabatepe Tanıtım Merkezi. [URL:<http://www.arkiv.com.tr/proje/gelibolu-yarimadasi-tarihi-milli-parki-kabatepe-tanitim-merkezi/899>] (Erişim 22 Ağustos 2015).
- ATAY, Lütfi (2008). Alan Kılavuzluğunun Çanakkale İli'ndeki Uygulaması ve ilgili Turizm Mevzuatı Açısından Değerlendirilmesi, *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, Cilt 19, Sayı 2, Güz: 169-176, 2008.
- ATAY, Lütfi ve YEŞİLDAĞ, Barış (2010). Savaş Alanları Ve Turizmi. *Aksaray Üniversitesi İİBF Dergisi*, Temmuz 2010, Cilt: 2, Sayı: 2.
- BABA, Alper (2006). *Gelibolu Yarımadası Tarihi Milli Parkı'nda Çevre Sorunları Ve Sorunların Giderilmesi İçin Çevre Yönetim Sistemi*. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).
- BALIK, İsmet ve KARAALİOĞLU, Mehmet Salih (2013). 2013 yılında büyük türk denizcisi Piri Reis. Mavi Yaşam, s.4-9. [http://maviyasam.odu.edu.tr/files/sayi7/Pages_from_7.sayi-3.pdf] (Erişim 20 Ağustos 2015).
- BENAZUS, Hanri (2007). *Çanakkale'den Gelibolu'ya*. Bizim Kitaplar, İstanbul.
- BÜYÜKALACA, Orhan ve GÜL, Aykut (2009). Osmaniye İli SWOT Analizi. Araştırma Projesi. Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi. Aralık 2009

ÇANAKKALE BELEDİYESİ (2015). Gelibolu Yarımadası. [URL:<http://www.canakkale.bel.tr/icerik/2024/gelibolu-yarimadasi/>] (Erişim 20 Ağustos 2015).

ÇANAKKALE İL KÜLTÜR VE TURİZM MÜDÜRLÜĞÜ (2015A). Gelibolu Yarımadası Tarihi Milli Parkı (Eceabat). [URL:<http://www.canakkalekulturturizm.gov.tr/TR,70574/gelibolu-yarimadasi-tarihi-milli-parki-eceabat.html>] (Erişim 20 Ağustos 2015).

ÇANAKKALE İL KÜLTÜR VE TURİZM MÜDÜRLÜĞÜ, (2015B). Genel Bilgiler. [URL:<http://www.canakkalekulturturizm.gov.tr/TR,70466/genel-bilgiler.html>] (Erişim 20 Ağustos 2015).

ÇOBAN, Bilal ve KARAKAYA, Yunus Emre (2010). Geleceği Planlamada Stratejik Yönetim ve Swot Analizi: Kavramsal Yaklaşımlar. *e-Journal of New World Sciences Academy*. Cilt 5, No.4, Makale No. 3C0052.

DOĞAL KORUMA VE MİLLİ PARKLAR GENEL MÜDÜRLÜĞÜ (2015). Çanakkale Destanı Tanıtım Merkezi.[URL:<http://gytmp.milliparklar.gov.tr/gelibolu/AnaSayfa/TanitimMerkezi/TanitimMerkezi.aspx?sflang=tr>] (Erişim 22 Ağustos 2015).

GALLIPOLI (2015). 4. Helles Anıtı, Seddülbahir. [URL:<http://www.gallipoli.gov.au/turkish/explore-helles-sites/helles-memorial.php>] (Erişim 23 Ağustos 2015).

ILGAR, Rüştü (2015). Mabetleşen Bir Mekân: Gelibolu Yarımadası Tarihi Savaş Alanları Turizmi. *Çanakkale Araştırmaları Türk Yıllığı*. Yıl 13, Güz 2015, Sayı 19, ss. 1-20.

İLSAY, Selin ve DOĞDUBAY, Murat (2015). *Çanakkale Yöresinin Hüzün (Dark) Turizmi Potansiyelinin Swot Analizi Yoluyla İncelenmesi*. 16. Ulusal Turizm Kongresi Bildiriler Kitabı. 12-15 Kasım 2015, Çanakkale. Detay Yayınları. S. 1612- 1620.

KARA, Murat Ufuk (2005). *Çanakkale Savaşları*. Eceabat Kaymakamlığı Köylere Hizmet Götürme Birliği Yayını.

ÖZALP KONYAR, Hümeysra (2008). *Ayvalık'tan Gelibolu'ya Kuzel Ege*. TÜRSAB Yayını, İstanbul.

KANSIZ, Nuray, AKIN ACUNER, Şebnem ve YAVUZ, Muhammet Ali (2008). Çay Sektörü SWOT Analizi. Milli Produktivite Merkezi Raporu. Haziran 2008

KÜTÜPHANELER ve YAYIMLAR GENEL MÜDÜRLÜĞÜ (2015). Seyit Onbaşı ve Rumeli Mecidiye Tabyası. [URL:<http://www.canakkalekutup.gov.tr/TR,84223/seytionbasi-ve-rumeli-mecidiye-tabyasi.html>] (Erişim 23 Ağustos 2015).

ORTAYLI, İlber (2011). Her Ülkenin Çanakkale'si Yoktur. *Atlas Tarih Dergisi*, Sayı.6, 2011, 55.

PAMUK BİLGİÇ, G. Çiğdem (2005). *Gelibolu Yarımadasında Turizmin Gelişimi*. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Coğrafya Anabilim Dalı, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).

SAĞLIK, Alper; SAĞLIK, Elif ve KELKİT, Abdullah (2014). Bisiklet Turizmi Açısından Gelibolu Yarımadası Tarihi Milli Parkı'nın İncelenmesi. *Uluslararası Sosyal ve Ekonomik Bilimler Dergisi* 4 (1): 84-90, 2014.

SAFİ, Polat ve AKGÜL, Alphan (2007). *Destansı Topraklar Çanakkale: Şehitlikler ve Anıtlar Kılavuzu*. Büyük Harf Bayın Yayın. Ankara.

SELLARS, Bill (2005). Şafak Törenleri. *National Geographic Türkiye*, Nisan 2005, 52.

SINMAZ SÖNMEZ, Cahide (2015). Çanakkale Savaşları'nı Anma ve Kutlama Etkinlikleri (1916-1938). *Çanakkale Araştırmaları Türk Yılığ*, Yıl 13, Güz 2015, Sayı 19, ss. 173-195.

YAŞAR, Okan ve ŞEREMET, Mehmet (2008). Türkiye'de Milli Park Eğitimi ve Milli Park Eğitimine İlişkin Bir Araştırma: Gelibolu Yarımadası Tarihi Milli Parkı. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*. Cilt 1/5, Sonbahar 2008 s. 910-942.

YEŞİLDAĞ, Barış (2010). *Savaş alanları turizmi : Gelibolu Yarımadası Tarihi Milli Parkı örneği.*, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi).

YILDIRIM, Ali ve ŞİMŞEK, Hasan (2011). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. 8. Tıpkı Basım. Seçkin Yayıncılık. Ankara.